

Golub-Dobrzyń ^[1]

Wysłane przez admin w ndz., 2016-04-10 22:40

Opis:

Miasto powiatowe nad Drwęcą, które powstało w 1951 r. w wyniku połączenia dwóch miast – Golubia i Dobrzyń nad Drwęcą. Pierwsze ślady historyczne o osadzie Golub pochodzą z wczesnego średniowiecza. W XIII wieku miejscowość opanowali Krzyżacy, którzy w 1254 r. nadali ją biskupom kujawskim. Jednak już w 1293 r. miejscowość powróciła w ręce rycerzy zakonnych. W 1296 r. po raz pierwszy czytamy o zamku, będącym siedzibą komtura; na przełomie XIII i XIV wieku ulokowano miasto. W 1410 r. Golub zajęli na krótko Polacy, którzy w 1414 r. spalili miasto, a następnie w 1422 r. ponownie zdobyli wraz z zamkiem. W 1454 r. miejscowość przystąpiła do Związku Pruskiego; mieszkańcy złożyli również hołd królowi Polski. Mimo to w latach 1460-1462 Golub ponownie uznał zwierzchność Krzyżaków. W 1466 r. miasto ostatecznie znalazło się w Koronie, stając się siedzibą starostwa niegrodowego. W latach 1611-1625 właścicielką zamku i miasta była królowna Anna Wazówna, siostra Zygmunta III Wazy. Jej panowanie przyniosło rozkwit i dobrobyt grodowi. Założyła ona w okolicach miasta winnice i pierwsze w Polsce plantacje tytoniu. Następnie w latach 1625-1644 Golub należał do królowych Polski i innych królewien. Rok 1655 wraz z potopem szwedzkim przyniósł miastu upadek. Po I rozbiore nadgraniczne położenie sukcesywnie wpływało na pogorszenie sytuacji ekonomicznej miejscowości; stan ten uległ niewielkiej poprawie po wybudowaniu w 1900 r. połączenia kolejowego z Brodnicą i Bydgoszczą.

Tymczasem na drugim brzegu Drwęcy, od XVII wieku, rozwijało się dawne przedmieście Golubia – Dobrzyń, które w 1684 r. uzyskało prawo do obierania własnego wójta. Po I rozbiore Polski miejscowość całkowicie się usamodzielniała, by w 1789 r. uzyskać z rąk właściciela Ignacego Działyńskiego prawa miejskie. Po II rozbiore miasto przyłączono do Prus, a od 1815 r. znalazło się pod zwierzchnością cara Rosji. Mimo początkowego rozwoju Dobrzyń utracił w XIX wieku prawa miejskie. Po I wojnie światowej Dobrzyń jeszcze raz uzyskał w 1919 r. statut miasta. W okresie II Rzeczypospolitej i do lat pięćdziesiątych XX wieku obie miejscowości egzystowały oddzielnie. W 1951 r. podjęto decyzję o połączeniu obu miast w jeden organizm administracyjny, co wraz z utworzeniem powiatu golubsko-dobrzyńskiego w 1956 r. przyczyniło się do rozwoju gospodarczego.

Pomimo połączenia administracyjnego miasta zachował się w Golubiu-Dobrzyńiu wyraźny podział na dwie części urbanistyczne; i tak: Golub posiada średniowieczny układ z prostokątnym, zbliżonym do kwadratu rynkiem, od którego prostopadle wychodzą uliczki, a Dobrzyń zachował XIX-wieczne ulicowe rozplanowanie. Warto zauważyć, że wszystkie najcenniejsze zabytki miasta zachowały się w starszej, prawobrzeżnej części.

Na wysokim wzniesieniu stoi widoczny z daleka gotycko-renesansowy pokrzyżacki zamek Anny Wazówny. Pierwotnie, na jego miejscu znajdował się polski gród obronny. Po przejęciu Golubia przez Krzyżaków, po 1293 r., rozpoczęto wznoszenie gotyckiej twierdzy, która służyła zakonowi do 1466 r. Na początku XVII wieku królowna Anna Wazówna nakazała przebudowę zamku na okazałą, późnorenansową rezydencję. W efekcie budynek otrzymał charakterystyczną, monumentalną bryłę

zwieńczoną okazałą attyką. Budowlę trzykrotnie niszczone w czasie wojen szwedzkich; w rezultacie miejscowy starosta Fryderyk Denhoff podjął decyzję o odbudowie. Zamek do początku XIX wieku przetrwał w stanie zasadniczo dobrym i dopiero w epoce romantyzmu, opuszczony, popadł w ruinę. W okresie międzywojennym mieściło się tu regionalne muzeum, przeprowadzono też pierwsze prace remontowe. Podczas II wojny światowej, w wyniku działań walczących ze sobą wojsk, zamek ponownie mocno ucierpiał. W 1959 r. rozpoczęto odbudowę rezydencji. Dziś zamek posiada pełen kształt architektoniczny; udostępniona do zwiedzania jest też część komnat. Podobnie jak w okresie II Rzeczypospolitej w budynku mieści się muzeum okręgowe. Zamek główny posiada dwa piętra, piwnice i dziedziniec; jednym z pomieszczeń pałacowych jest dawna Kaplica Świętokrzyska, która służyła celom sakralnym do początków XIX wieku. Znajduje się w niej, odrestaurowana na podstawie odkrytych pozostałości, gotycka polichromia ornamentalna. Ciekawostką są też końskie schody, którymi rycerze mogli na koniu wjeżdżać na pierwsze piętro. Późnorenesansowa attyka, która w efektowny sposób zwieńcza zamek, powstała w 1623 r., częściowo zrekonstruowana w latach sześćdziesiątych XX wieku. Przed wejściem głównym znajduje się teren po dawnym przedzamczu, z nielicznymi pozostałościami tej części twierdzy. Obszar ten muzeum zaadaptowało do celów ekspozycyjnych – znajduje się tu między innymi stopniowo powiększana kolekcja armat – oraz jako plac odbywających się cyklicznie turniejów rycerskich. Ponadto ze wzgórza zamkowego rozciąga się wspaniały widok na miasto i jego okolice.

Najważniejszym sakralnym zabytkiem miasta jest gotycki kościół św. Katarzyny. Świątynię zaczęto wznosić na początku XIV wieku, a jej budowa trwała około pół stulecia. Budowla często cierpiała w wyniku działań wojennych i zjawisk naturalnych. Wewnątrz jednonawowej świątyni znajdziemy elementy wystroju z różnych epok. Sklepienia w prezbiterium powstały w XV wieku w stylu gotyckim, a w kaplicy Kostków w końcu XVI wieku; strop nawy datowany jest na 1689 r. Pozostałe elementy dekoracyjne i wyposażenia są głównie barokowe i manierystyczne z elementami wcześniejszymi, w tym ołtarz główny z 1640 r. z gotycką pietą w centrum. W 1955 r. odkryto późnogotyckie polichromie z końca XV wieku. Kościół otacza gotycki mur z XIV i XV wieku, przebudowany w XIX wieku. Dokoła golubskiej starówki znajdują się XIV- i XV-wieczne mury miejskie, zachowane w ponad połowie swej długości; z siedemnastu baszt zachowało się dwanaście. Niestety do naszych czasów nie przetrwała żadna z czterech bram miejskich. Zabudowa miasta powstała głównie w XIX i XX wieku, choć zachowały się i starsze budynki. Szczególnie ciekawy jest drewniany tak zwany dom „Pod Kapturem” z drugiej połowy osiemnastego stulecia, stojący przy rynku. Na terenie lewobrzeżnego Dobrzynia ciekawszym obiektem jest klasycystyczny kościół św. Katarzyny z 1823 r., wewnątrz którego znajduje się XVIII- i XIX-wieczny wystrój.

Współrzędne geograficzne:

---

adres strony: <http://rejestracja.kujawsko-pomorskie.travel/pl/golub-dobrzyn>

Odnosiniki

[1] <http://rejestracja.kujawsko-pomorskie.travel/pl/golub-dobrzyn>